

Bir qəlbin nota köçürülmüş sevgisi, həsrəti və harayı

Vasif Adigözəlov haqqında yazıya başlamazdan əvvəl onun "Qarabağ şikəstəsi" oratoriyasını bir daha dinlədim. Hər notunda Vətən sevgisi, Qarabağ nisgili sezilən bu musiqi əsərinə həyəcənsiz qulaq asmaq mümkün deyil. Böyük ürək yanğısı ilə nota köçürülən bu əsərdə bir millətin sevgisi və kədəri, harayı və nisgili, Qarabağ dərdi boy verməkdədir. "Qarabağ şikəstəsi" oratoriyasında həm də qələbə, qətiyyət və inam ifadə edilir. Bu əsər insanı düşündürür, həyəcanlandırır, Vətən oğlunu öz torpaqlarını yağı tapdığından xilas etməyə səsləyir...

Azərbaycanın görkəmli bəstəkarlarından biri, Xalq Artisti, professor, Dövlət mükafatı laureatı, "Şöhrət" və "İstiqlal" ordenli Vasif Adigözəlov Bakıda doğulub boya-başa çıtsa da, ata yurdu Qarabağı heç vaxt unutmur. Atası Zülfü Adigözəlov əslən Qarabağdan idi. Şuşanın, daha sonra bütün Qarabağın ermənilər tərəfindən işğal edilməsi Vasif Adigözəlovu son dərəcə sarsıtmışdı. Təsədüfi deyil ki, ömrünün sonlarında bəstələdiyi əsərlərdə kədər notları daha çox sezilirdi. "Qarabağ şikəstəsi" oratoriyası, "Qəm karvanı", "Şuşam laylay" əsərləri, üzərində sərəsər on bir il işlədiyi "Nəvəvan" operası Qarabağ həsrətindən yaranmışdı. Bu gün bəstəkarın ölməz əsərləri hələ də erməni əsirliyində qalan Qarabağ dərini və harayını bütün dünyaya yayır.

Vasif Adigözəlov musiqisi eyni zamanda, Azərbaycan xalqının milli qürurundan yoxdur. Bu qürur millət və vətən sevgidən, müstəqil dövlətçilikdən, əsil-nəcəbdən, yüksək ziyallıqdan və əlbəttə ki, şəxsiyyətin arxasında istedadla bərabər dayanan özünəinamından irəli gəlir.

* * *

Onun istedadı Bülbül adına orta ixtisas musiqi məktəbinin fortepiano sinfində oxuyarkən üzə çıxır. O, bu məktəbi 1953-cü ildə bitirərək, eelə həmin il də Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının bəstəkarlıq fakültəsinə - dünya şöhrətli bəstəkar Qara Qarayevin sinfinə daxil olur. Genetik istedadı, musiqiçi ailəsində böyüməsi və məktəbdə mükəmməl musiqi təhsili alması özünü dərhal büruzə verir və ikinci kursda ona böyük konsertlərdə piano ifaçılığı həvalə edilir. Gürcü bəstəkarı Otar Taktakişvili gənc V. Adigözəlovun ifasında öz əsərini dinləyənədən sonra demişdi: "Mənə bundan yaxşı solist lazım deyil".

O, əsil-nəcəbətli bir nəslin övladı idi. Onun şəxsiyyətində və sənətində Ü. Hacıbəyliyə xas millilik və müdriklik, müəllimi Q. Qarayevdən gələn fəlsəfi-intellektual tefəkkür birləşirdi.

Vasif müəllimin xatirələrindən: "Zülfü Adigözəlovun ocağında adı hər zaman hörmətlə çəkilən sənətkarlardan biri də bəstəkar Üzeyir Hacıbəyli idi. Böyük sənətkarlar - Cabbar Qaryağdıoğlu, Seyid Şuşinski, Xan Şuşinski, Əhməd Bakıxanov, Əhsən Dadaşov, Bəhram Mansurov, Həbib Bayramov, Hacı Xanməmmədov və başqaları tez-tez bizə gələrdilər. Evimizin əziz qonaqlarından biri də məşhur qəzəlxan Əliağa Vahid olardı. Atamla yaxın dost idilər. Qəzəllərini çox zaman eelə bizim evdə yazır, sonra atamla birlikdə işləyirdilər. Biz - Zülfü Adigözəlovun övladları belə tanınmış, istedadlı sənət adamlarının olduğu bir mühitdə boya-başa çatırdıq".

Həyatında təəssüflə andığı məqamlar da az deyildi. Deyirdi ki, atam bəstəkarlığımın ən səmərəli dövrünü görə bilmədi. Zülfü Adigözəlov 1963-cü ildə oğlunun ilk operası olan "Ölülər" in premyerasına on gün qalmış dünyasını dəyişdi. Bir də müəllimini - Qara Qarayevi xiffətlə anırdı. Danışdı ki, "Təhsil illərində də, sonralar da nə yazırdımsa, həmişə Qara müəllimlə məsləhətləşirdim. Hətta indi də əsər yazanda öz-özümə sual verirəm: görəsən Qara müəllim buna nə deyirdi?"

Olduqca möhkəm yaddaşı vardı. Sənətkarların həyatından, yaradıcılığın dan çoxlarının bilmədiyi əh-

valatlar danışardı.

Vasif Adigözəlov Azərbaycan musiqisinə dərindən bələd idi. Ondan bəhrələnərək əsərlər yazmaqla kifayətlənmir, bildiklərini tələbələrə də öyrətməyə can atırdı. Asəf Zeynallı adına Musiqi Texnikumunun direktor işləyəndə də, Konservatoriyada müəllimlik edəndə də maestro Niyazi ilə kəndləri dolaşır, istedadlar axtarırdı. Bu barədə söhbət düşəndə deyirdi: "Onları üzə çıxarmaq, musiqi sənətinə gətirmək üçün əlimizdən gələni əsirgəmirdik. Hər il Respublika Sarayında konsertlərini təşkil edirdik. Bülbül adına Musiqi Məktəbində, Asəf Zeynallı adına Musiqi Texnikumunda, Konservatoriyada təhsil almalarına, sənəti dərindən öyrənmələrinə çalışırdıq. İndi o gənclərin çoxunun gözəl sənətkar kimi yetişdiklərini gördükcə çox sevinirəm".

* * *

Azərbaycanda qardaş Türkiyənin zəfər savaşı olan Çanaqqala mövzusu na ilk dəfə Vasif Adigözəlov müraciət edib. Onun "Çanaqqala-1915" oratoriyası türk dünyasında əlamətdar bir hadisə kimi qiymətləndirilir.

Bu oratoriyayı Vasif Adigözəlov yaradıcılığının zirvəsi saymaq olar. Özünün dediyinə görə, bu mövzu onu çoxdan düşündürürdü. "Az qala yox olmaq təhlükəsi ilə üz-üzə qalan Türkiyənin belə bir məqamda özündə yenilməz güc taparaq mövcudluğunu qoruyub saxlaması təbiidir ki, bir türk olaraq hər birimiz ruhlandırıran, qürurlandırılan tarixi hadisədir. Bu, tarixdir, türkün yenilməzliyinin daha bir sübutudur. Məhz bu cür hadisələr bizim bir millət olaraq şanlı, məğrur keçmişimizi yenidən vərəqləməyə, ümidli bir söykənəcək tapmağa imkan verir" - Vasif müəllim xatirələrində belə yazır. O, əsər üzərində işləyərkən həmin tarixi vuruşlarda qəhrəmanlıqla döyüşüb canından keçən türk şəhidlərinin məzarını ziyarət edib. Yazır ki, şəhid məzarlarını ziyarət etdikcə, daxilən daha da güclənir, qüruru artırır. Belə qənaətə gəlirdi ki, Çanaqqala savaşında türk qardaşlarımızın göstərdiyi hünər bütün türk dünyasına, türk xalqlarına nümunə olmalıdır. Hər bir türk öz Vətəni bu cür qorurmalıdır. Odur ki, bəstəkar Çanaqqala mövzusunı işlə-

yərək bunu bütün Türk dünyasının tarixi zəfəri kimi təqdim etməyə çalışıb. "Çanaqqala-1915" oratoriyası mahiyyətcə rekviyemdir, şəhidlərin ruhuna ithaf edilmiş musiqidir. Bu əsərdə türk əsgərlərinin Vətənə olan sonsuz, tükənməz sevgisi, rəşadəti, yenilməzliyi tərənnüm olunur.

Monumental əsər olan bu oratoriya ilk dəfə 1996-cı ildə Çanaqqalada səslənib. İki yüz musiqiçi tərəfindən ifa olunan əsər olduqca möhtəşəm alınıb. Vasif Adigözəlov bu əsərə görə Türkiyə tərəfindən təklif olunan qonorardan imtina edib.

* * *

1990-cı ildə Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının birinci katibi seçilən Vasif Adigözəlov ömrünün qalan hissəsini bu sənət məbədi ilə bağlayıb. O, itti faqı əsl musiqi ocağına çevirə bilib.

Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri, Xalq Artisti, professor Firəngiz Əlizadə Vasif müəllimin xidmətlərini belə dəyərləndirir: "Vasif müəllim bəstəkar, ictimai xadim, pedaqoq olmaqla yanaşı, həm də Bəstəkarlar İttifaqının nüfuzunun yüksəlməsinə, inkişafına böyük töhfələr verən bir şəxsiyyətdir. O, Bəstəkarlar İttifaqına rəhbərlik etdiyi illərdə ətrafına istedadlı insanlar topla-ya bilmədi. Doxsanıncı illər kimi çətin bir zamanda yaradıcılıq itti faqının yaşamasına nail ola bildi. Bu, Vasif Adigözəlov şəxsiyyətinə hörmət, onun şəxsi nüfuzu sayəsində mümkün oldu".

Firəngiz Əlizadə 1990-cı ildə Vasif müəllimin "Qarabağ şikəstəsi" oratoriyasının Moskvada premyerasını xatırladaraq deyir: "Bu onun yalnız bəstəkar kimi böyük uğuru deyildi, həm də bir vətəndaş mövqeyinin göstəricisi idi. Bunun Azərbaycan bəstəkarlıq məktəbinə mühüm təsiri oldu, bəstəkarları ilhamlandırdı, Qarabağ mövzusunda yeni əsərlərin yaranmasına yol açdı".

Firəngiz xanım deyir ki, görkəmli bəstəkarımızın anadan olmasının 80 illiyi ölkə başçısının müvafiq Sərəncamı ilə silsilə tədbirlərlə qeyd olunur. Bu, Vasif müəllimin sənətinə verilən yüksək qiymətin, ona olan sonsuz sevginin təcəssümüdür.

* * *

Azərbaycan bəstəkarlıq məktəbinin ən yaxşı ənənələri üzərində yüksələn, yaradıcılığında Şərq və Qərb

mənəvi dəyərlərinin yüksək bədii-fəlsəfi sintezinə nail olan Vasif Adigözəlov XX əsr Azərbaycan musiqi mədəniyyəti tarixində üç nəslə birləşdirən mənəvi körpü idi: xanəndə Zülfü Adigözəlov, bəstəkar Vasif Adigözəlov və dirijor Yalçın Adigözəlov! Ata, oğul və nəvə! üç böyük sənətkar! Bu şəərəfli nəsil Azərbaycan musiqi mədəniyyəti tarixində bir epoxa təşkil edir.

Xalq Artisti Yalçın Adigözəlov: "Atam sadə bir insan idi, görünür bu da onun böyüklüyündən irəli gəlirdi. O, babam Zülfü Adigözəlovun çoxsaylı sənət dostlarının əhatəsində böyümüşdü. Vasif Adigözəlov görkəmli bəstəkar olmaqla yanaşı, həm də qayğıkeş və tələbkar ailə başçısı, ata idi. Onun oğlu olmaq böyük məsuliyyətdir. Yolun düşən hər yerdə, hər məclisdə atamın yazdığı əsərlərdən danışaram. Ona görə yox ki, Vasif Adigözəlov mənim atamdır, ona görə ki, bu əsərlər milli musiqi sərvətimizdir. Bir bəstəkarın musiqisi yaşayır və səslənirsə, deməli, o, xalq ruhunda yazıb-yaradıb. Bu əsərlər milli mədəniyyətdən, xalqın arzu və istəklərindən qaynaqlanır. Vasif Adigözəlov ömrünün son günlərində də musiqi ilə nəfəs alırdı. Yazdığı səhnə əsərlərin hamısı tamaşa qoyuldu, bəstələdiyi musiqilər ifa olundu, lentə köçürüldü. Bu baxımdan atamı xoşbəxt sənətkar saymaq olar".

Vasif Adigözəlov doğrudan da xoşbəxt sənətkardır. Həm də xoşbəxt atadır ki, milləti üçün gərəklilə övladları yetişdirib. O övladlar ki, ata yolunu davam etdirir, mənsub olduqları nəslin adını daha da şərəfləndirirlər.

* * *

...Artıq doqquz ildir ki, Vasif Adigözəlov həyatdan köçüb. Amma əsərləri bu gün də beynəlxalq musiqi festivallarında məşhur dirijorların təqdimatında səslənir, görkəmli ifaçıların repertuarına daxil edilir, musiqi məktəblərində tədris olunur. Bütün bunlar Vasif Adigözəlov musiqisinin ölməzliyindən və ecazkarlığından soraq verir. Onun musiqi bundan sonra da səslənəkdə davam edəcək, "Qəm karvanı"na qoşulub yaxın-uzaq məmləkətlərdə "Şuşam laylay" deyəcək, "Qarabağ şikəstəsi"ni dünyaya yayacaq.